

Lisanslı Spor Yapan Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Düzeyleri

Ahmet Enes SAĞIN¹, Taylan AKBUĞA²

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada lisanslı spor yapan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerini belirlemek amacıyla Şimşek vd. (2015) tarafından geliştirilen 4 alt boyuttan 19 maddeden meydana gelen ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin 4 alt boyutu; “Güçsüzlük”, “Kuralsızlık”, “Anlamsızlık” ve “Sosyal Uzaklık” olarak adlandırılmıştır. Okula yabancılaşma ölçeğinde, beşli likert derecelendirmesi kullanılmıştır. Tarama modeli kullanıldığı çalışmada araştırma grubunu Malatya’ya bağlı liselerde öğrenim 523 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin analizinde Independent Samples t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) tercih edilmiştir. İstatistiksel çözümlenmelerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Yapılan analiz sonuçlarına göre lisanslı olarak spor yapmayan lise öğrencilerinin lisanslı spor yapan öğrencilere göre okula daha fazla yabancılaştıkları tespit edilirken, cinsiyet, sınıf düzeyi ve lisanslı spor yapma yılı değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı fark ortaya çıkmamıştır.

Sonuç: Spor yapan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyinin spor yapmayanlara oranla daha az olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle spor yapmayan öğrencilere okul içi veya okul dışı sportif etkinliklere katılmaları yönünde imkânlar sağlanmalı ve öğrenciler bu konuda desteklenmelidir.

Anahtar Kelimeler: lisanslı sporcular, sportif etkinlikler, okula yabancılaşma, yabancılaşma

ABSTRACT

The Level of Alienation of High School Students Engaged In Licensed Sports

Purpose: In this study, it is aimed to determine the level of alienation of high school students engaged in licensed sports.

Method: In order to determine the students' alienation from school, a scale consisting of 19 items of 4 sub-dimensions developed by Şimşek et al.(2015) was used. 4 sub-dimensions of the scale; It was named as “weakness”, “irregularity”, “inanity” and “social distance”. Five-point likert rating was used in the scale of alienation from school. In this study, which was used a screening model, the research group consisted of 523 high school students from Malatya. Independent Samples t-Test and One Way Analysis of Variance (ANOVA) were used for data analysis. Significance level was accepted as 0.05 in statistical analysis.

Results: According to the results of the analysis, it was found that high school students who did not do sports as licensed were more alienated from school than students who did sports, but there was no statistically significant difference in gender, grade level and year of licensed sports variables.

Conclusion: It was determined that the level of alienation of students who do sports is lower than those who do not do sports. For this reason, non-sports students should be provided with opportunities to participate in sports activities in and out of school and students should be supported in this regard.

Keywords: alienation, alienation to school, licensed athletes, sporting activities

GİRİŞ

Eğitimle ilgili yapılan tüm faaliyetler aslında belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmak içindir. Ancak eğitimin amaçları; topluma, zamana, ülkelerin eğitim felsefesine ve yönetimine göre değişebilmektedir. Örneğin; Roma ve Eski Yunan’da amaç siyasi iktidara bağlı bireyler yetiştirmek olmuşken, Orta Çağ eğitiminde dini bir içerik oluşturulması hedeflenmiş. Rönesans’tan sonra ise eğitim genel olarak seküler ve laik bir özelliğe bürünmüştür (Şişman, 2006 s.19). Dünyada son dönemlerde uygulanan politikalara bakıldığında ise diğer birçok alanla birlikte eğitim alanında da küresel politikaların etkili olduğu görülmektedir (Güven, 2014). Ülkemizde bunun örnekleri 1980’lerden beri Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) vs. aracılığıyla görülmektedir (Sayılan, 2006). Eğitimin sanatsal bir faaliyet olma özelliğini kaybetmesinin yanında (Arap, 2010) uygulanan politikalar, eğitimi piyasanın gereksinim ve isteklerine göre şekil almasını sağlamaktadır. Buna bağlı olarak da eğitimin genel amaç ve işlevine yönelik köklü değişimler olabilmektedir (Tabak, 2005).

1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin kabul edilmesinin akabinde küresel ölçekte olan farklı insan hakları antlaşmalarıyla da teyit edilmesiyle eğitim her bireye hak olarak tanınmıştır. Antlaşmaların temel noktasını ilköğretimin ve ortaöğretimin yaygınlaştırılması ve her çocuk için eşit olması oluşturmaktadır. Bu kuruluşlar ayrıca eğitimin amacını; kişisel gelişimin desteklenmesi, insan haklarına ve özgürlüklere olan saygının pekiştirilmesi, bireylerin etkin bir biçimde özgür bir topluma katılmalarını sağlamak, karşılıklı anlayışın, dostluğun ve hoşgörünün yaygınlaştırılması olarak tanımlamaktadır (ERG, 2009; UNİCEF, 2007). Bu yüzden günün önemli bir kısmını eğitim ve öğretimin verildiği okullarda geçiren öğrenciler için bu yerler oldukça önemlidir. Ancak yapılan çalışmalarda öğrenciler ilkokul yıllarında okula karşı tutumları son derece olumluyken süreç içerisinde bu öğrencilerin, okula karşı tutumları olumsuz olmaktadır (Hascher ve Hadjar, 2018). Pehlivan (2006) lise öğrencilerinin okuldan sıkıldıklarından, dersleri ve okulu sevmediklerinden devamsızlık yaptıklarını ifade etmektedir. Başta erkek öğrenciler olmak üzere yaşla birlikte kademeli olarak özellikle ergenlik döneminde okula yabancılaşma artmaktadır (Hascher, ve Hagenauer, 2010; Brown, Higgins, Pierce, Hong ve Thoma, 2003). Artan yabancılaşmanın da okul içinde birtakım problemler oluşturması muhtemeldir (Brown, Higgins ve Paulsen, 2003).

Okulu terk etmenin çeşitli nedenleri olabilmekle birlikte önemli bir etken de okula yabancılaşmadır. Yabancılaşma sorunu, sosyoloji klasiklerinde yaygın bir temadır ve kavram çağdaş çalışmalarda önemli bir yere sahiptir. Seeman, (1959) yabancılaşmayı “güçsüzlük”,

“anlamsızlık”, “kuralsızlık”, “kendine yabancılaşma” ve “toplumsal yalıtım” olarak beş faktör altında toplamıştır.

- Güçsüzlük: Birey, kendi geleceğinin başkasının elinde olduğunu düşünmesi denetimi kuramaması.

- Anlamsızlık: Spesifik olarak bir durumun ya da olayın anlamsızlığı veyahut genel anlamda hayatın anlamsız olduğuna dair düşünce durumu.

- Kuralsızlık: Toplum tarafından belirlenen kurallara karşı bağıllık noksanlığı ve istenilen amaca ulaşmak için kural dışı eylemlerin gerekliliği durumu.

- Kendine Yabancılaşma: Bireyin genel olarak kendi gerçekliğini kavrayamama durumu.

- Toplumsal Yalıtım: Yalnız başına kalma veya toplumsal ilişkilerden dışlanma korkusu.

Yabancılaşma kavramı Hegel ile başlamış ardından Karl Marx ile devam etmiş ve tüm felsefe dünyasının, devamında diğer alanların ilgisini çekmiştir. Marshall’a (1999) göre en genel anlamıyla yabancılaşma; bireylerin birbirlerinden veya belirgin bir ortamdan ya da süreçten uzaklaşmalarıdır (akt. Yapıcı, 2004).

Eğitim sistemi içerisinde öğrencilerin okula yabancılaşması olağan bir durumdur. Ancak bu sürecin eğitime verebileceği zararlar bakımından yabancılaşmanın kontrol altına alınması ve süreç yönetiminin iyi olması gerekmektedir. Öğrencilerin duygu ve düşünceleri de dikkate alınarak okulların yapısal ve örgütsel özellikleri çerçevesinde iyi bir etkileşim olmalıdır (Lee ve Burkam, 2003). Öğrencilere okul içerisinde sadece öğretim verilmez aynı zamanda işbirliği, yardımlaşma, empati, güven gibi birçok değer kazandırılmaya çalışılır (Iyer, Kitson ve Toh, 2005). Okullar sosyal hayatın hacim olarak küçültülmüş bir modelidir. Öğrencileri bu yapı içerisinde okul içi ve okul dışı yapılacak olan sportif etkinliklere dahil edilmesi onlara birçok olumlu farklı beceri kazandırmanın yanında (Öztürk,1998), öğrencinin sosyalleşerek (Dever, 2015) anti sosyal davranışlarının oluşmasını engeller (Mahoney, 2000; Morris, Sallybanks, Willis ve Makkai, 2003). Aynı zamanda ders dışında okul içi ve okul dışındaki etkinlikler öğrencilerin birbirleri arasında artan diyalog ve iletişim ağı neticesinde olumlu bir tutumun yanında okul aidiyet ve bağıllık duygularını artırmaktadır (Holloway, 2002; Peguero, 2010). Gelişmiş birçok toplumda önemli bir eğitim aracı olan beden eğitimi ve spor faaliyetleri fiziksel ve psikolojik etkilerinin yanında sosyolojik açıdan da sağlıklı birey ve toplum oluşturabilmek amacıyla eğitim politikalarında önemli bir yer tutmaktadır (Zengin ve Öztaş 2008; Uğraş ve Güllü, 2019; Türker, Eroğlu, Şentürk ve Durmaz, 2018).

Bu çalışmada okul spor takımlarında yer alan ve lisanslı spor yapan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerinin farklı değişkenlere göre belirlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Liselerde öğrenim gören lisanslı olarak spor yapan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyleri belirleme amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Bu modele göre; çok sayıdaki elamanın oluşturduğu evrende, evrenin tümü veya evrenden alınacak örnek ya da örneklem üzerinden genel bir yargıya varılması amaçlanır (Karasar, 2012).

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Malatya'ya bağlı liselerde öğrenim 523 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğrenciler, Malatya ilindeki devlet okullarında 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda öğrenim görmektedir. Örneklem yöntemi olarak, evren içerisinde tüm bireylerin seçilme şanslarının eşit olması sebebiyle “tesadüfi (basit rastlanstısal) örneklem” yöntemi seçilmiştir (Balcı, 2018; Karasar, 2012).

Tablo 1. Çalışma grubuna seçilen öğrenci bilgileri

Öğrenci Nitelikleri	Özellikler	f	%
Cinsiyet	Erkek	283	54,1
	Kadın	240	45,9
	Toplam	523	%100
Sınıf Düzeyi	9.sınıf	185	35,4
	10.sınıf	78	14,9
	11.sınıf	158	30,2
	12.sınıf	102	19,5
	Toplam	523	%100
Okul takımında olma	Takımda olan	288	55,1
	Takımda olmayan	235	44,9
	Toplam	523	%100
Lisanslı spor yapma yılı	1-2 yıl	131	45,5
	3-4 yıl	64	22,2
	5-6 yıl	62	21,5
	7 yıl ve üzeri	31	10,8
	Toplam	288	%100

Veri Toplama Araçları

Öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerini belirlemek amacıyla Şimşek vd. (2015) tarafından geliştirilen 4 alt boyuttan 19 maddeden meydana gelen ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin 4 alt boyutu; “Güçsüzlük”, “Kuralsızlık”, “Anlamsızlık” ve “Sosyal Uzaklık” olarak adlandırılmıştır. Okula yabancılaşma ölçeğinde, beşli likert derecelendirmesi kullanılmıştır (Şimşek vd. 2015).

Verilerin Analizi

Veri toplama işlemlerinin tamamlanmasının ardından elde edilen veriler için gerekli istatistiksel işlemlerin yapılabilmesi adına veriler uygun hale getirildikten sonra istatistik paket programı kullanılmıştır. Okul spor takımlarında lisanslı spor yapan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerinin belirlenmesi, ardından demografik özellikleriyle karşılaştırılması amaçlanmıştır. Verilerin analizinde kullanılacak olan test yöntemini belirlemek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Bu değerlerin +1.5 ile -1.5 arasında yer aldığından parametrik testler kullanılmıştır (Tabachnick, Fidell ve Ullman, 2007). Verilerin analizinde Independent Samples t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) tercih edilmiştir. İstatistiksel çözümlenmelerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Şimşek vd. (2015) tarafından geliştirilmiş olan ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı değeri 0.86 bulunurken “Güçsüzlük” aşaması 0.80 “Kuralsızlık” 0.76 “Anlamsızlık” 0.78 “Sosyal Uzaklık” 0.66 olarak bulunmuştur.

Bu araştırmada ise Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı değeri 0.71 bulunurken “Güçsüzlük” aşaması 0.79 “Kuralsızlık” 0.80 “Anlamsızlık” 0.79 “Sosyal Uzaklık” 0.78 olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Araştırmaya ilişkin göstergeler

	Güçsüzlük	Kuralsızlık	Anlamsızlık	Sosyal Uzaklık	Toplam
N	523	523	523	523	523
$\bar{X}$	2.82	3.04	2.73	2.64	2.74
Ss	0.60	0.71	0.66	0.78	0.49
Çarpıklık	-.718	-.303	-.242	.789	.503
Basıklık	-1.35	-.086	-.063	-1.45	.143

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde okul spor takımlarında lisanslı spor yapan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma algılarının tespiti için veriler ışığında analizler yapılmıştır. Analiz yapılırken öğrencilerin okula takımında olma, cinsiyet, lisanslı spor yapma yılı, sınıf düzeyi değişkenlerine bakılmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinin okul takımında olma değişkenine göre sonuçları

Okula Yabancılaşma Düzeyi	Okul spor takımında olma	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Güçsüzlük	Takımda olan	288	2.99	.431	-2.12	0.44
	Takımda olmayan	235	3.10	.753		
Kuralsızlık	Takımda olan	288	2.62	.526	-3.82	0.00*
	Takımda olmayan	235	2.87	.874		
Anlamsızlık	Takımda olan	288	2.52	.570	-4.55	0.02*
	Takımda olmayan	235	2.79	.735		
Sosyal Uzaklık	Takımda olan	288	2.63	.623	-3.64	0.00*
	Takımda olmayan	235	2.88	.918		
Genel	Takımda olan	288	2.72	.296	-4.62	0.01*
	Takımda olmayan	235	2.93	.642		

Tablo 3’de öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinin okul spor takımlarında yer alma değişkenine göre karşılaştırmak amacıyla Independent Samples T-Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre *Güçsüzlük* ($p= 0.44$), *Kuralsızlık* ($p=0.00$), *Anlamsızlık* ($p=0.02$), *Sosyal Uzaklık* ($p=0.00$) ölçek toplamında ise; ($p=0,01$) olarak belirlenmiştir. Ölçeğin “*güçsüzlük*” boyutu hariç diğer boyutlarında anlamlı bir farklılığın olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre sonuçları

Okula Yabancılaşma Düzeyi	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Güçsüzlük	Erkek	283	2.99	.587	-1.86	0.06
	Kadın	240	3.09	.612		
Kuralsızlık	Erkek	283	2.75	.689	.482	0.62
	Kadın	240	2.72	.744		
Anlamsızlık	Erkek	283	2.65	.657	.326	0.74
	Kadın	240	2.63	.669		
Sosyal Uzaklık	Erkek	283	2.71	.687	.098	0.35
	Kadın	240	2.78	.877		
Genel	Erkek	283	2.80	.447	-.728	0.46
	Kadın	240	2.83	.545		

Tablo 4’de öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerini cinsiyet değişkenine göre karşılaştırmak amacıyla Independent Samples T-Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre *Güçsüzlük* ($p=0.06$), *Kuralsızlık* ($p=0.62$), *Anlamsızlık* ($p=0.74$), *Sosyal Uzaklık* ($p=0.35$), ölçek toplamında ise; ($p=0,46$) olarak belirlenmiştir. Alt boyutlar ve toplama göre; cinsiyet değişkeni ile öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinin lisanslı spor yapma yılı değişkenine göre analiz sonuçları

Okula Yabancılaşma Düzeyi	Lisanslı spor yapma yılı	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Güçsüzlük	1-2 yıl	131	2.97	.456	.862	0.46
	3-4 yıl	64	2.94	.453		
	5-6 yıl	62	3.03	.379		
	7 ve üzeri	31	3.76	.376		
Kuralsızlık	1-2 yıl	131	2.57	.509	1.67	0.17
	3-4 yıl	64	2.58	.494		
	5-6 yıl	62	2.68	.577		
	7 ve üzeri	31	2.78	.541		
Anlamsızlık	1-2 yıl	131	2.49	.549	.842	0.47
	3-4 yıl	64	2.58	.622		
	5-6 yıl	62	2.47	.605		
	7 ve üzeri	31	2.62	.469		
Sosyal Uzaklık	1-2 yıl	131	2.64	.594	.103	0.95
	3-4 yıl	64	2.59	.656		
	5-6 yıl	62	2.62	.654		
	7 ve üzeri	31	2.64	.645		
Genel	1-2 yıl	131	2.70	.298	1.54	0.20
	3-4 yıl	64	2.70	.286		
	5-6 yıl	62	2.75	.311		
	7 ve üzeri	31	2.81	.273		

Tablo 5’de öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerini lisanslı spor yapma yılı değişkenine göre karşılaştırmak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Test sonuçlarına göre Güçsüzlük ($p=0.22$), Kuralsızlık ($p=0.19$), Anlamsızlık ($p=0.39$), Sosyal Uzaklık ($p=0.65$), ölçek toplamında ise; ($p=0,64$) olarak belirlenmiştir. Alt boyutlar ve toplama göre; spor yapma yılı ile öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 6’da öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerini, öğrencilerin sınıf düzeyi değişkeni açısından karşılaştırmak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Test sonuçlarına göre *Güçsüzlük* ($p=0.46$), *Kuralsızlık* ($p=0.17$), *Anlamsızlık* ($p=0.47$), *Sosyal Uzaklık* ($p=0.95$), ölçek toplamında ise; ($p=0,20$) olarak belirlenmiştir. Alt boyutlar ve toplama göre; sınıf düzeyi ile öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 6. Okul spor takımlarında yer alan sporcu öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinin sınıf düzeyine göre sonuçları

Okula Yabancılaşma Düzeyi	Sınıf	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Güçsüzlük	9.Sınıf	185	3.02	.625	1.45	0.22
	10.Sınıf	78	3.03	.655		
	11.Sınıf	158	2.99	.571		
	12.Sınıf	102	3.04	.543		
Kuralsızlık	9.Sınıf	185	2.74	.736	1.58	0.19
	10.Sınıf	78	2.59	.764		
	11.Sınıf	158	2.74	.684		
	12.Sınıf	102	2.82	.672		
Anlamsızlık	9.Sınıf	185	2.64	.693	1.00	0.39
	10.Sınıf	78	2.73	.722		
	11.Sınıf	158	2.58	.659		
	12.Sınıf	102	2.67	.550		
Sosyal Uzaklık	9.Sınıf	185	2.77	.697	.538	0.65
	10.Sınıf	78	2.81	.928		
	11.Sınıf	158	2.72	.847		
	12.Sınıf	102	2.74	.677		
Genel	9.Sınıf	185	2.82	.507	.549	0.64
	10.Sınıf	78	2.80	.563		
	11.Sınıf	158	2.79	.481		
	12.Sınıf	102	2.87	.431		

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada lisanslı spor yapan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bulgulara göre; lisanslı spor yapan öğrencilerin, yapmayan öğrencilere göre okula yabancılaşma düzeyleri “Güçsüzlük” alt boyutu hariç “Kuralsızlık”, “Anlamsızlık”, “Sosyal Uzaklık” alt boyutlarında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Bu durumun oluşmasında mecburi olarak okulda günün çoğunu geçiren öğrencilerin bu zamanlar dışında, okul spor takımlarına katılım göstermeleri okuldaki ortamı daha eğlenceli bir hale getirebilir bu da öğrencilerin okula karşı olan duygularını olumlu yönde etkileyebilir. Holloway (2002) ve Peguero’ya göre de (2010) okul içi ve okul dışında öğrencilerin katıldıkları etkinliklerin okul aidiyetini ve bağlılığını arttırdığı yönündedir Darling, Caldwell, ve Smith’in (2005) yaptığı çalışmada da okul temelli spor yapan öğrencilerin yapmayan öğrencilere göre okula yönelik yaklaşımlarının olumlu düzeyde olduğu belirtilmektedir. Brown ve Evans ‘a (2002) göre bir gencin ders dışı sportif aktivitelere katılımı onun okul içi ve okul dışı davranışlarının önemli bir belirleyicisi olacağını belirtirken, Sarı’nın (2012) çalışmasında öğrenciler, ders dışı etkinliklerin kendi gelişimlerine herhangi bir katkı yapmadığını ifade etmekteyken, Özdemir’in (2011) çalışmasında ise düzenli olarak yapılan fiziksel aktivitenin öğrencilerin okula yabancılaşmasını azaltarak olumlu bir etki yapacağını belirtmektedir.

Cinsiyet değişkeni açısından verilere bakıldığında kız ve erkek öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinin (erkek $\bar{X}$ =2.80; Kadın $\bar{X}$ =2.83) hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Ölçeğin tüm alt boyutlarında da anlamlı bir sonuç ortaya çıkmamıştır. Yapılan çalışmalara bakıldığında cinsiyet değişkeninin yabancılaşma düzeyini etkilemediğini ortaya koyan araştırmaların yanında (Coşkun ve Altay, 2009; Çelik, 2005; Çankaya, 2007; Rovai ve Wighting, 2005) erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha yüksek düzeyde (Ataş, 2012) veya kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek düzeyde yabancılaşma yaşadığını ortaya koyan araştırmalar da (Bayhan, 1995) bulunmaktadır. Certel, Kozak ve Bahadır'ın (2018) çalışmasında ise sadece güçsüzlük boyutunda erkek öğrenciler kız öğrencilere nazaran kendilerinin daha güçsüz hissetmektedirler. Erkek öğrencilerin hayatlarını etkileyen koşullara karşı daha az denetim kurduğu düşünülebilir.

Araştırma bulgularına göre lisanslı spor yapan öğrencilerin spor yapma yılına göre okula yabancılaşma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark çıkmamıştır. Mahoney ve Cairns (1997) tarafından yapılan çalışmada, okula dayalı olarak yapılan ders dışı etkinliklere katılım süresi artıkça çocukların okula karşı algıları katılmayanlara göre daha olumlu düzeyde olduğu belirtilmektedir. Yapılan diğer çalışmalarda öğrencilerin sportif etkinliklere katılmasının ona hem çocukluk döneminde hem de ergenlik döneminde okula ve akademik eğitimine yönelik olumlu bir tutum geliştirmesine katkı sağlayacağını (Eccles, Barber, Stone ve Hunt, 2003; Fredricks ve Eccles, 2006; Rasberry vd. 2011), aynı zamanda ders dışındaki sportif etkinliklere katılmayı sürdürdükçe okulu terk etme riskini azaltacağını ve okula karşı yabancılaşmayı engelleyeceğini (McNeal, 1995) göstermektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre puanlarına bakıldığında (genel ort. 9. sınıf $\bar{X}$ =2.82; 10. sınıf $\bar{X}$ =2.80; 11. sınıf $\bar{X}$ =2.79; 12. sınıf $\bar{X}$ =2.87) sınıfların okula yabancılaşma düzeyleri farklı olsa da istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Çalışmamıza paralel olarak, yapılan çalışmalarda sınıf düzeyinin okula yabancılaşma düzeyini etkilemediğini ortaya koyan çalışmaların olduğu gibi (Çelik ve Babaođlan, 2017) aksi yönde sınıf düzeyinin okula yabancılaşmayı etkilediğini ortaya koyan çalışmalarda mevcuttur (Ataş ve Ayık, 2013; Polat, 2018; Yiğit, 2010).

Eğitim öğretim içerisinde beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin birçok olumlu etkisinin bilinmesinin yanında; (fiziksel ve psikolojik gibi) bu araştırma sonucunda da spor yapan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyinin spor yapmayanlara oranla daha az olduğu tespit edilmiştir. Spor yapmanın okula yabancılaşmayı azalttığı ifade edilebilir.

Öneriler

Çalışmada elde edilen sonuçlar ışığında spor yapmayan öğrencilere okul içi veya okul dışı sportif etkinliklere katılmaları yönünde imkanlar sağlanmalı ve öğrenciler bu konuda desteklenmelidir. Özellikle ergenlik dönemiyle birlikte birtakım kimlik bunalımı yaşayabilen lise öğrencileri için öğretmen veli idare üçgeninin son derece aktif ve etkili bir iletişimde olması öğrencilere olumlu bir etki gösterebilir. Okullardaki rehberlik hizmetleri ile okul beden eğitimi öğretmenlerinin okula yabancılaşma yaşayan öğrencilerle ilgili sürekli iletişim halinde olabileceği bir yapı kurulması önerilebilir. Okullar malzeme ve materyal olarak donanımlı, fiziksel durumu uygun olması öğrenciler için oldukça önem arz etmektedir. Sportif etkinliklerin okula yabancılaşmaya etkisini inceleyebilmek için deneysel çalışmalar yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Arap K. S. (2010). Türkiye yeni üniversitelerine kavuşurken: Türkiye'de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 1-29.
- Ataş, Ö. (2012). Öğretmen adaylarının okula yabancılaşma düzeyleri ve kurumsal itibar algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Ataş, Ö., & Ayık, A. (2013). Öğretmen adaylarında okula yabancılaşma. *Electronic Turkish Studies*, 8(8), 103-122.
- Balcı, A. (2018). Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler. *Pegem Atıf İndeksi*, 001-398.
- Bayhan, V. (1995). *Üniversite öğrencilerinde anomi, yabancılaşma entegrasyonu*. Yayınlanmamış doktora tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Brown, M. R., Higgins, K., & Paulsen, K. (2003). Adolescent alienation: What is it and what can educators do about it?. *Intervention in School and Clinic*, 39(1), 3-9.
- Brown, M. R., Higgins, K., Pierce, T., Hong, E., & Thoma, C. (2003). Secondary students' perceptions of school life with regard to alienation: The effects of disability, gender and race. *Learning Disability Quarterly*, 26(4), 227-238.
- Brown, R., & Evans, W. P. (2002). Extracurricular activity and ethnicity: Creating greater school connection among diverse student populations. *Urban Education*, 37(1), 41-58.
- Certel, Z., Kozak, M., & Bahadır, Z. Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin adil öğrenme ortamlarına ilişkin algıları ile yabancılaşma düzeyleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(4), 269-281.
- Coşkun, Y., & Altay, C. (2009). Lise öğrencilerinde yabancılaşma ve benlik algısı ilişkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29(29), 41-56.
- Çankaya, B. (2007). Lise I. ve II. sınıf öğrencilerinin algılanan benlik saygısının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Çelik, E., & Babaoğlu, E. (2017). Üniversite öğrencilerinin yabancılaşma düzeyi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 405-427.
- Çelik, F. (2005). Ortaöğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana
- Darling, N., Caldwell, L. L., & Smith, R. (2005). Participation in school-based extracurricular activities and adolescent adjustment. *Journal of Leisure Research*, 37(1), 51-76.
- Eccles, J. S., Barber, B. L., Stone, M., & Hunt, J. (2003). Extracurricular activities and adolescent development. *Journal of social issues*, 59(4), 865-889.
- Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2006). Is extracurricular participation associated with beneficial outcomes? Concurrent and longitudinal relations. *Developmental psychology*, 42(4), 698.
- Girişimi, E. R. (2009). Eğitim hakkı ve eğitimde haklar–Uluslararası insan hakları belgeleri ışığında ulusal mevzuatın değerlendirilmesi. İstanbul: Yelken Basım.
- Güven, İ. (2014). Türkiye’de öğretmen eğitiminin tarihsel dönüşümü. *Türk Eğitimi*, 1-22.
- Hascher, T., & Hadjar, A. (2018). School alienation–*Theoretical approaches and educational research*. *Educational Research*, 60(2), 171-188.
- Hascher, T., & Hagenauer, G. (2010). Alienation from school. *International journal of educational research*, 49(6), 220-232.
- Holloway, J. H. (2002). Extracurricular Activities and Student Motivation. *Educational Leadership*, 60(1), 80-81.
- Iyer, S., Kitson, M., ve Toh, B. (2005). Social capital, economic growth and regional development. *Regional studies*, 39(8), 1015-1040.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi (23. Basım) Ankara: Nobel.
- Kayri M. (2009). Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (Post-Hoc) teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 51-64
- Lee, V. E., & Burkam, D. T. (2003). Dropping out of high school: The role of school organization and structure. *American educational research journal*, 40(2), 353-393.
- Mahoney, J. L. (2000). School extracurricular activity participation as a moderator in the development of antisocial patterns. *Child development*, 71(2), 502-516.
- Mahoney, J. L., & Cairns, R. B. (1997). Do extracurricular activities protect against early school dropout?. *Developmental psychology*, 33(2), 241.
- McNeal Jr, R. B. (1995). Extracurricular activities and high school dropouts. *Sociology of education*, 68(1), 62.
- Morris, L., Sallybanks, J., Willis, K., & Makkai, T. (2003). Sport, physical activity and antisocial behaviour in youth (Vol. 49). Canberra: Australian Institute of Criminology.
- Özdemir, N. (2011). Düzenli fiziksel aktivitenin ilköğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma ve yalnızlık düzeyleri üzerine etkileri. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Öztürk, F. (1998). Toplumsal boyutlarıyla spor. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Peguro, A. A. (2010). A profile of Latino school-based extracurricular activity involvement. *Journal of Latinos and Education*, 9(1), 60-71.

- Pehlivan, Z. (2006). Resmi genel liselerde öğrenci devamsızlığı ve buna dönük okul yönetimi politikaları (Ankara ili örneği). Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Polat, Ş. (2018). Ortaokul Öğrencilerinde Okula Yabancılaşma ve Okul Tükenmişliği İlişkisinin İncelenmesi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 257-277.
- Raspberry, C. N., Lee, S. M., Robin, L., Laris, B. A., Russell, L. A., Coyle, K. K., & Nihiser, A. J. (2011). The association between school-based physical activity, including physical education, and academic performance: a systematic review of the literature. *Preventive medicine*, 52, S10-S20.
- Rovai, A. P., & Wighting, M. J. (2005). Feelings of alienation and community among higher education students in a virtual classroom. *The Internet and higher education*, 8(2), 97-110.
- Sarı, M. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılımının incelenmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 5(1), 72-89.
- Sayılan F. (2006). Küresel aktörler (DB ve GATS) ve eğitimde neoliberal dönüşüm. *Jeoloji Mühendisleri Odası Haber Bülteni*, (4), 44-51.
- Seeman, M. (1959). On the meaning of alienation. *American sociological review*, 783-791.
- Şimşek, H., Abuzar, C., Yegin, İ. H., Şimşek, S., & Demir, A. (2015). Okula Yabancılaşma Ölçeği. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 16(1).
- Şişman, M. (2011). Eğitim Bilimine Giriş (3. Baskı). Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. ve Ullman, J. B. (2007). Using multivariate statistics (5. bs.). Boston, MA: Pearson.
- Uğraş, S., & Güllü, M. Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümlerinin Yeterliliği İle İlgili Öğretmen Görüşleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 57-65.
- UNİCEF Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü. (2007). Herkes İçin Eğitime İnsan Haklarını Temel Alan Bir Yaklaşım, Ankara.
- Yapıcı, M. (2004). Eğitim ve yabancılaşma. *Journal of Human Sciences*, 1(1). 1-9.
- Yiğit, S. (2010). İlköğretim 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Zengin, E. ve Öztaş, C. (2008). Yerel yönetimler ve spor. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (55), 49-78.
- Türker, A., Er, Y., Eroğlu, S. Y., Şentürk, A., & Durmaz, M. (2018). Spor yapan bireylerin sosyal görünüş kaygısı ve benlik saygısının incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 8-15.